

здійснюють щодо неї окремі процесуальні дії під час розгляду справи, за наявності на те відповідних підстав; право на забезпечення конфіденційності відносин між юристом та клієнтом; право мати достатньо часу для підготовки свого захисту та розгляду справи у розумний строк; право бути заслуханою уповноваженими на прийняття рішення у справі органами АМК та ін.

Викладені пропозиції щодо вдосконалення конкурентного законодавства стосуються і Законів України «Про Антимонопольний комітет України» та «Про захист від недобросовісної конкуренції».

Література

1. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січ. 2001 р. № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#top>

2. Проєкт Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства про захист економічної конкуренції від 31 січ. 2022 р. № 6573. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/38854>

3. Пояснювальна записка до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення законодавства про захист економічної конкуренції». URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1186272>

УДК 349.6(043.2)

Ковтун О.М., к.ю.н., доцент,
Ковтун Д.С., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Академія адвокатури України, м. Київ, Україна

ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ: ЕКОЛОГО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Планета Земля сьогодні перебуває на межі екологічної катастрофи. Щоденно нагадують про себе глобальні екологічні проблеми: зміна клімату та глобальне потепління, утилізація і переробка відходів, вичерпність природних ресурсів, продовольча проблема, масова вирубка лісів, нестача питної води, пандемія коронавірусу, скорочення площі родючих земель, забруднення атмосферного повітря, зникнення багатьох видів флори і фауни тощо. Пандемія COVID-19 поставила ці проблеми більш гостро, наочно продемонструвавши чіткий взаємозв'язок між здоров'ям людини та станом навколишнього природного середовища. Як вірно зазначено у Стратегії біорізноманіття ЄС до 2030 року, пандемія підвищує рівень усвідомлення зв'язків між нашим власним здоров'ям та здоров'ям екосистем. Вона демонструє потребу в сталих ланцюгах

постачання та моделях споживання, де останні не перевищують ресурсно-продуктивної здатності планети. Прослідковується той факт, що ризик виникнення та поширення інфекційних захворювань збільшується по мірі знищення природи. Таким чином, захист та відновлення біорізноманіття та повноцінно функціонуючі екосистеми відіграють ключову роль для підвищення нашої стійкості та попередження виникнення та поширення хвороб у майбутньому [1, с. 9].

Будь-яка господарська діяльність пов'язана із використанням природних ресурсів та чинить негативний вплив на довкілля. Глава 15 Господарського кодексу України закріплює загальні вимоги щодо використання природних ресурсів у сфері господарювання. Екологічні стандарти та нормативи у сфері господарської діяльності містить екологічне законодавство. Екологічно шкідлива та екологічно небезпечна господарська діяльність ставить під загрозу можливість забезпечення основного, невід'ємного, фундаментального екологічного права людини – права на безпечне для життя та здоров'я довкілля.

Запобігти негативному впливу господарської діяльності на довкілля покликана концепція сталого розвитку, що була вперше представлена Всесвітньою комісією з питань навколишнього середовища і розвитку під головуванням Гро Харлем Брундтланд в Доповіді 42-й сесії Генеральної асамблеї ООН у 1987 році і згодом розвинута на численних світових форумах, зокрема: на конференції ООН з питань навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992), Всесвітньому саміті зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002) та багатьох інших. Базовою ідеєю концепції сталого розвитку виступає інтеграція трьох компонентів – економічного зростання, соціального розвитку та охорони навколишнього природного середовища. Всі три компоненти мають бути врівноважені, заперечується пріоритетність жодного з них у підходах до регулювання та прийняття управлінських чи господарських рішень на всіх рівнях. Проте, якщо господарська діяльність («економічна складова») суперечить «екологічній складовій», тобто чинить негативний вплив на довкілля, то перевага має надаватися екологічній складовій суспільного розвитку.

Принаймні 4 з 17 Цілей Сталого Розвитку, що визначені у підсумковому документі Саміту ООН зі сталого розвитку 2015 року «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», безпосередньо стосуються екологічної складової, тобто охорони та збереження довкілля: Ціль 6 – забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією; Ціль 13 – вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками; Ціль 14 – збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку; Ціль 15 – захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню,

раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття [2].

Господарська діяльність розвиватиметься на засадах сталого розвитку лише тоді, коли суб'єкт господарювання буде готовий будувати свої відносини з навколишнім середовищем на засадах сталого розвитку, основі розуміння цілісності та архіважливості довкілля для існування самої людини. Отже, важливою складовою культури господарювання є наявність у господарюючого суб'єкта екологічної освіти, що формує екологічну культуру, екологічну свідомість та екологічне виховання. Важливою складовою екологічної освіти є еколого-правова освіта. Але, як справедливо зазначає В.М. Єрмоленко, «серед переліку спеціальних (фахових, предметних) компетентностей випускника юридичного бакалаврату, визначеного розділом IV стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право», немає навіть натяку на необхідність формування спеціальної компетентності еколого-правового напрямку» [3, с. 61]. Аналогічною є ситуація щодо компетентностей випускника юридичної магістратури. В умовах глобальної екологічної кризи подібна ситуація є неприпустимою.

На наше глибоке переконання, екологічна компетентність має бути обов'язковою компетентністю, що повинно бути зафіксовано у всіх державних стандартах освіти. Під екологічною компетентністю ми розуміємо динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи жити у гармонії з природою, задовольняти свої потреби, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої життєві потреби; приймати рішення та діяти в інтересах збереження довкілля [4, с. 139].

Екологічна компетентність є важливою складовою юридичної, економічної та інших видів освіти. Вона є важливою спеціальною компетентністю, що покликана сформувати людину (зокрема, суб'єкта господарської діяльності) з високим рівнем екологічної свідомості, екологічної культури та екологічного виховання, людину екоцентричну, здатну здійснювати господарську діяльність на засадах сталого розвитку. Екологічна компетентність має бути обов'язковою компетентністю у всіх Державних стандартах освіти.

Література

1. Стратегія біорізноманіття ЄС до 2030 року: повернення природи у наше життя. Звернення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського Економічно-Соціального Комітету та Комітету Регіонів (неофіційний

адаптований переклад українською) / пер. з англ. О. Осипенко; ред. та адапт. А. Куземко та ін. Чернівці: Друк Арт, 2020. 36 с.

2. Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>

3. Єрмоленко В.М. Питання запобігання формуванню еколого-правового нігілізму у вищій юридичній освіті в Україні. Екологічне законодавство України через призму його історичного розвитку: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 60-річчя Закону «Про охорону природи Української РСР» (м. Київ, 9 квіт. 2021 р.). Київ: Вид-во «Наукова столиця», 2021. С. 59-62.

3. Ковтун О.М. Екологічна освіта, освіта для сталого розвитку, екологічна компетентність як правові категорії. Збірник матеріалів Четвертого зібрання фахівців споріднених кафедр «Забезпечення прав в аграрних, земельних, екологічних та природо-ресурсних відносинах»: матер. зібрання (м. Одеса, 6-9 чер. 2019 р.) / відп. ред. д.ю.н., доц. Т.Є. Харитонова, к.ю.н., доц. Х.А. Григор'єва. Одеса: Гельветика, 2019. С. 136-139.

УДК 346.1(043.2)

Кравченко Н.Г., к.ю.н.,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
м. Київ, Україна

ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ТА ГРОШІ У ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: СЬОГОДЕННЯ І МАЙБУТНЄ

Цифрова економіка ставить перед суб'єктами господарювання нові виклики на теренах всіх сфер їх діяльності, включаючи господарську, фінансову, трудову, соціальну.

Проблеми впливу цифровізації на учасників господарської діяльності були предметом як економічних, так і правових досліджень науковців, які стверджують про формування нової категорії прав людини – «цифрових» прав, для яких новітні технології дають нові можливості для їх реалізації та вимагають правового забезпечення їх захисту, а також пропонують до дослідження нові права, такі як: «право бути забутим, право на анонімність, право на захист персональних даних, право на цифрову освіту та доступ до цифрових знань; права, пов'язані із захистом генетичної інформації; права на участь в обороті майна в цифровій сфері» [1, с. 161]. Особливої актуальності набувають і питання використання штучного інтелекту, де є свої проблеми та ризики [2].

Згідно статей 333, 339 Господарського кодексу України фінанси суб'єктів господарювання – це самостійна ланка національної фінансово-